

Regeringens proposition

1980/81: 145

om finansiering av vissa arbetsmarknadspolitiska åtgärder

beslutad den 5 mars 1981

Regeringen föreslår riksdagen att antaga de förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

THORBJÖRN FÄLLDIN

INGEMAR ELIASSON

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att de båda arbetsgivaravgifterna på vardera 0,4% som utgår för att finansiera delar av arbetslöshetsersättningar och arbetsmarknadsutbildning skall ersättas av en gemensam avgift på 0,8%.

Den nya arbetsgivaravgiften föreslås bli använd för att täcka 55% av kostnaderna för följande bidrag:

- kontant arbetsmarknadsstöd,
- grundbidrag och progressivbidrag till erkända arbetslöshetskassor,
- förvaltningsbidrag till arbetslöshetskassorna samt den del av arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader som avser programmet Kontant stöd vid arbetslöshet,
- utbildningsbidrag till elever i arbetsmarknadsutbildning,
- utbildningsbidrag till deltagare i yrkesinriktad rehabilitering.

Inflytande medel från arbetsgivaravgiften föreslås få disponeras av riksförsäkringsverket, som också föreslås få disponera ett reservationsanslag för att betala den andel av ifrågavarande utgifter som inte skall täckas av arbetsgivaravgiften. Riksförsäkringsverket föreslås vidare få disponera en rörlig kredit hos riksgäldskontoret för att klara tillfälliga svängningar i berörda inkomster och utgifter.

Statens övriga utgifter för arbetsmarknadsutbildning och yrkesinriktad rehabilitering föreslås bli finansierade direkt från anslag på statsbudgeten. Det gäller bl. a. utgifter för att ordna AMU-kurser och yrkesinriktad rehabilitering samt bidrag till arbetsgivare som ordnar utbildning för anställda.

De nya reglerna föreslås gälla från den 1 juli 1981.

1 Riksdagen 1980/81, 1 saml. Nr 145

Förslag till

Lag om arbetsgivaravgift till arbetslöshetsersättning och utbildningsbidrag

Härigenom föreskrivs följande.

1§ Arbetsgivaravgift för finansieringen av arbetslöshetsersättning enligt lagen (1973: 370) om arbetslöshetsförsäkring och lagen (1973: 371) om konstant arbetsmarknadsstöd samt utbildningsbidrag vid arbetsmarknadsutbildning och yrkesinriktad rehabilitering erläggs till staten enligt denna lag.

2§ Arbetsgivare erlägger årligen arbetsgivaravgift med belopp som motsvarar åtta tiondels procent av summan av vad arbetsgivaren under året har utgivit som lön till arbetstagare i pengar eller naturaförmåner i form av kost, bostad eller bil eller, i fall som avses i 3 kap. 2§ andra stycket sista punkten lagen (1962: 381) om allmän försäkring, annan ersättning för utfört arbete.

Vid beräkningen av avgiften tas inte hänsyn till arbetstagare, vars lön under året understigit fem hundra kronor. Vidare bortses vid denna beräkning från arbetstagare, som inte är obligatoriskt försäkrad enligt lagen (1976: 380) om arbetsskadeförsäkring, om inte fall som avses i 3 kap. 2§ andra stycket sista punkten lagen (1962: 381) om allmän försäkring är för handen.

Avgift erläggs inte för arbetstagares lön vid sjukdom eller ledighet för vård av sjukt barn eller med anledning av barns födelse till den del lönen motsvarar sjukpenning eller föräldrapenning, som arbetsgivare äger uppbära enligt bestämmelserna i 3 kap. 16§ lagen (1962: 381) om allmän försäkring. Avgift erläggs inte heller för lön som arbetsgivare har utgivit till barn för arbete utfört i hans förvärvsverksamhet i de fall avdrag för lönen inte får ske vid inkomsttaxeringen.

3§ Med arbetsgivare avses i denna lag den som enligt 19 kap. 1§ lagen (1962: 381) om allmän försäkring skall erlägga avgift till sjukförsäkring.

4§ I fråga om debitering och uppbörd av arbetsgivaravgift enligt denna lag äger lagen (1959: 552) om uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m. m. motsvarande tillämpning.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1981. Genom lagen upphävs lagen (1973: 372) om arbetsgivaravgift till arbetslöshetsförsäkringen och det konstanta arbetsmarknadsstödet samt lagen (1975: 335) om arbetsgivaravgift till arbetsmarknadsutbildningen.

Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om avgift som belöper på tid före ikraftträdandet.

Förekommer i lag eller annan författning hänvisning till en föreskrift som har ersatts av en bestämmelse i denna lag tillämpas i stället den nya bestämmelsen.

Utdrag
ARBETSMARKNADSDEPARTEMENTET PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1981-03-05

Närvarande: Statsminister Fälldin, ordförande, och statsråden Ullsten, Bohman, Wikström, Mogård, Dahlgren, Åsling, Krönmark, Burenstam Linder, Wirtén, Holm, Boo, Danell, Petri, Eliasson

Föredragande: statsrådet Eliasson

Proposition om finansiering av vissa arbetsmarknadspolitiska åtgärder

1 Inledning

Vid sin anmälan av det reviderade budgetförslaget för budgetåret 1980/81 (prop. 1979/80: 150 bil. 2, den s. k. kompletteringspropositionen) redovisade dåvarande chefen för budgetdepartementet ett förslag (Ds A 1980: 1) till sammanslagning av arbetsmarknadsutbildningsfonden, arbetslöshetsfonden och fonden för statlig lönegaranti vid konkurs. Förslaget, som lades fram i form av en promemoria, hade utarbetats av en interdepartemental arbetsgrupp och därefter remissbehandlats. Som framgick av redovisningen i kompletteringspropositionen hade flertalet remissinstanser uttalat sig positivt om tanken på en arbetsmarknadsfond, samtidigt som de flesta av dem var tveksamma eller direkt avvisande till att arbetsmarknadspolitiken skulle finansieras med arbetsgivaravgifter i större omfattning än f. n. Det senare var innebörden av ett räkneexempel i promemorian. Föredraganden anförde för egen del efter samråd med dåvarande chefen för arbetsmarknadsdepartementet att det vore rimligt att finansieringen av de utgifter som nu finansieras över de nämnda tre fonderna i stället finge ske från en sammanslagen fond, eftersom dessa utgifter i viss utsträckning varierar mot varandra. En sammanslagning skulle dessutom leda till administrativa förenklingar och besparingar. Föredraganden bedömde det emellertid som nödvändigt att närmare pröva vilka ändamål som skulle finansieras över en gemensam fond och hur denna skulle administreras.

Vid sin behandling av kompletteringspropositionen (FiU 1979/80: 40, rskr 1979/80: 421) godkände riksdagen vad chefen för budgetdepartementet sålunda hade anført. Arbetsmarknadsutskottet underströk med instämmande av finansutskottet att riksdagen vid detta tillfälle endast kunde göra ett principiellt ställningstagande. Regeringen förutsattes återkomma till

riksdagen när detaljerna för fondens användning hade blivit mera klarlagda.

2 Nuvarande förhållanden

Arbetsmarknadsutbildningen finansieras helt över arbetsmarknadsutbildningsfonden. Fonden finns inrättad hos arbetsmarknadsstyrelsen (AMS), som placerar inestående medel hos riksgäldskontoret. Över samma fond finansieras sedan den 1 januari 1980 också den *yrkesinriktade rehabiliteringen* (prop. 1978/79: 73, AU 1978/79: 20, rskr 1978/79: 186).

Till fonden förs medel dels via statsbudgeten (anslagen B 2. Bidrag till arbetsmarknadsutbildning och C 5. Bidrag till yrkesinriktad rehabilitering) och dels med en arbetsgivaravgift enligt lagen (1975: 335, ändrad senast 1979: 658) om arbetsgivaravgift till arbetsmarknadsutbildningen. Avgiften uppgår till 0,4% av den lönesumma som också utgör underlag för sjukförsäkringsavgift enligt 19 kap. lagen (1962: 381) om allmän försäkring. I samband med fondens införande framhöll riksdagen (InU 1975: 14, rskr 1975: 178) att arbetsgivaravgiften skulle knytas till kostnaden för den reform av arbetsmarknadsutbildningen som samtidigt beslutades. Utskottet ställde sig dock tveksamt till om denna anknytning var ändamålsenlig i framtiden. Det kunde enligt utskottet finnas anledning att överväga om inte arbetsgivaravgiftens täckningsandel i stället borde sättas i relation till hela utbildningskostnaden eller till något i denna ingående utgiftsändamål. Utskottet räknade med att regeringen skulle uppmärksamma detta spörsmål. Arbetsgivaravgiften har emellertid förblivit oförändrad sedan dess, medan anslagen över statsbudgeten varje år har anpassats efter de beräknade behoven av ytterligare medel från fonden.

Under budgetåret 1979/80 uppgick utgifterna för de nuvarande programmen *Arbetsmarknadsutbildning* och *Yrkesinriktad rehabilitering* till ca 3 650 milj. kr. resp. ca 400 milj. kr., d v s. totalt ca 4 050 milj. kr. Av detta belopp beräknas ca (2 200 + 100 =) 2 300 milj. kr. ha använts för utbildningsbidrag enligt arbetsmarknadskungörelsen (1966: 368, omtryckt 1979: 528). I övrigt avsåg utgifterna bl. a. anordnande av AMU-kurser och yrkesinriktad rehabilitering, viss elevsocial verksamhet samt bidrag till arbetsgivare för utbildning av anställda. Jag har vid denna beräkning tagit hänsyn till samtliga verksamheter som nu ingår i de båda programmen. Eftersom huvuddelen av den yrkesinriktade rehabiliteringen finansierades på annat sätt fram till den 1 januari 1980 (se prop. 1978/79: 73 s. 58) uppgick dock de faktiska utbetalningarna från fonden under budgetåret 1979/80 till ett lägre belopp, nämligen 3 872 milj. kr. Under budgetåret inflytande arbetsgivaravgifter uppgick till 879 milj. kr., medan totalt 3 102 milj. kr. anvisades över statsbudgeten. Räntor på inestående medel uppgick till 1 milj. kr. Inbetalningarna till fonden översteg således utbetalningarna under

budgetåret med $(879 + 3\,102 + 1 - 3\,872 =)$ 109 milj. kr. Därigenom kunde fondens kassamässiga nettobehållning öka från 37 milj. kr. den 1 juli 1979 till 146 milj. kr. den 1 juli 1980. Jag bortser härvid från att vissa utbetalningar för skolöverstyrelsens kurser görs med flera månaders eftersläpning.

För budgetåret 1980/81, då fonden således har en ingående balans av 146 milj. kr., har över statsbudgeten anvisats 2 231 milj. kr. för arbetsmarknadsutbildning och 428,5 milj. kr. för yrkesinriktad rehabilitering. Arbetsgivaravgifter beräknas under budgetåret inflyta med drygt 1 000 milj. kr. Totalt beräknas därigenom drygt 3 800 milj. kr. kunna disponeras för arbetsmarknadsutbildning och yrkesinriktad rehabilitering under budgetåret 1980/81.

Arbetslöshetsersättning kan bestå av kontant arbetsmarknadsstöd enligt lagen (1973: 371, ändrad senaste 1979: 386) om kontant arbetsmarknadsstöd eller dagpenning enligt lagen (1973: 370, ändrad senaste 1980: 1109) om arbetslöshetsförsäkring. Kontant arbetsmarknadsstöd betalas ut av försäkringskassorna och uppgår som regel till 75 kr. per dag. Dagpenning betalas ut av erkända arbetslöshetskassor som själva beslutar om dagpenningens storlek inom vissa ramar. Kassorna får statsbidrag av AMS enligt särskilda regler. Statsbidragen består huvudsakligen av grundbidrag på 75 kr. per utgiven dagpenning samt progressivbidrag som varierar efter dagpenningens storlek och det genomsnittliga antalet ersättningsdagar i kassan. Därutöver utgår bidrag till arbetslöshetskassornas förvaltningskostnader samt särskilda bidrag i vissa fall.

Av kontant arbetsmarknadsstöd och grundbidrag till erkända arbetslöshetskassor skall enligt de riktlinjer som riksdagen har antagit (prop. 1973: 56, InU 1973: 23, rskr 1973: 251) två tredjedelar (d v s. i bägge fallen f. n. 50 kr. per ersättningsdag) finansieras med en arbetsgivaravgift som staten uppbär enligt lagen (1973: 372, ändrad senaste 1979: 657) om arbetsgivaravgift till arbetslöshetsförsäkringen och det kontanta arbetsmarknadsstödet. Denna avgift uppgår till 0,4 % av lönesumman beräknad på samma sätt som underlaget för motsvarande avgifter till arbetsmarknadsutbildningen och sjukförsäkringen. AMS och riksförsäkringsverket disponerar både inflytande avgiftsmedel och de medel som anvisas på det under tolfte huvudtiteln uppförda förslagsanslaget B 5. Kontant stöd vid arbetslöshet för att betala ut resp. andelar av grundbidrag till arbetslöshetskassor och kontant arbetsmarknadsstöd. I begränsad utsträckning får avgiftsmedlen också användas för progressivbidrag. I övrigt finansieras utgifterna helt från nyss nämnda förslagsanslag.

När inflytande arbetsgivaravgifter har slutredovisats för ett kalenderår gör riksförsäkringsverket en avräkning, varvid de avgiftsmedel som inte har tagits i anspråk under året förs till en fond, arbetslöshetsfonden. Fonden finns inrättad hos riksförsäkringsverket som placerar inestående medel hos riksgäldskontoret. Fonden består uteslutande av sådana medel från arbetsgivaravgiften som inte har behövt utnyttjas under de år då de

influtit. De utgifter som enligt riksdagens riktlinjer skall täckas av arbetsgivaravgiften har hittills varje år uppgått till lägre belopp än summan av de influtna avgiftsmedlen. Fonden har därför hittills aldrig behövt tas i anspråk.

Den senaste slutjusterade årsredovisningen för arbetslöshetsfonden avser år 1978. Vid årsskiftet 1978/79 uppgick fondens behållning till 1 757 milj. kr. Under år 1979 beräknas inflytande arbetsgivaravgifter ha uppgått till ca 850 milj. kr. varav 742 milj. kr. betalades ut för de angivna ändamålen. Fondens behållning inkl. 1979 års överskott kan därför beräknas uppgå till ca 1 850 milj. kr.

Utgifterna över statsbudgeten för arbetslöshetsersättning uppgick under år 1979 till 1 113 milj. kr. Därav avsåg 348 milj. kr. statens andel av utgifterna för kontant arbetsmarknadsstöd och grundbidrag, 733 milj. kr. progressivbidrag, 22 milj. kr. bidrag till arbetslöshetskassornas förvaltning och 9 milj. kr. AMS egna förvaltningskostnader.

För innevarande budgetår har riksdagen anvisat ett förslagsanslag på 1 333,8 milj. kr. till kontant stöd vid arbetslöshet. Inflytande arbetsgivaravgifter kan väntas uppgå till drygt 1 000 milj. kr. I årets budgetproposition har regeringen begärt ett förslagsanslag av 1 522,5 milj. kr. för kontant stöd vid arbetslöshet under budgetåret 1981/82.

Lönegaranti enligt lagen (1970:741) om statlig lönegaranti vid konkurs gäller för anställdas lönefordringar hos arbetsgivare som har försatts i konkurs. Lönegarantin finansieras med en arbetsgivaravgift enligt lagen (1970:742, ändrad senast 1979:654) om lönegarantiavgift, vilken sedan den 1 januari 1979 utgör 0,2% av lönesumman för anställda. Underlaget för denna avgift skiljer sig från underlaget för avgifter till arbetsmarknadsutbildning, arbetslöshetsersättning och sjukförsäkring så tillvida att lönegarantiavgiften inte belastar ersättningar till uppdragstagare, d.v.s. personer som utför arbete utan att vara anställda.

Inflytande lönegarantiavgifter förs till en särskild fond från vilken uppkommande kostnader bestrids. Fonden förvaltas av kammarkollegiet. Kollegiet disponerar dessutom en rörlig kredit hos riksgäldskontoret på 200 milj. kr. för den statliga lönegarantin. Medlen betalas ut av länsstyrelserna efter rekvisition hos kammarkollegiet.

Fondens inkomster i form av arbetsgivaravgifter uppgick under budgetåret 1979/80 till 434 milj. kr., vartill kom vissa återbetalningar från konkursbon på sammanlagt 31 milj. kr. Utgifterna för lönegarantin uppgick under budgetåret till 250 milj. kr., vartill kom ränteutgifter på 18 milj. kr. De sammanlagda inkomsterna översteg därigenom utgifterna under budgetåret med 198 milj. kr. Efter att under tre år i rad ha redovisat underskott på fonden kunde kammarkollegiet därför den 1 juli 1980 redovisa en behållning av 28 milj. kr. på fonden.

Som framgår av följande uppställning har fondens utnyttjande ökat

snabbt t. o. m. budgetåret 1978/79, varefter medelsåtgången har minskat till följd av det bättre konjunkturläget.

Lönegarantifondens utnyttjande, milj. kr.	Budgetår					
	1974/75	1975/76	1976/77	1977/78	1978/79	1979/80
Inkomster	28	47	84	199	333	465
Utgifter	24	60	134	300	353	268
Vinst eller förlust	3	-14	-50	-100	-20	198
Utgående balans	15	1	-49	-149	-170	28

3 Föredragandens överväganden och förslag

Arbetsmarknadspolitiken utmärks av stora krav på flexibilitet och beredskap inför ändrade förhållanden. Det är inte möjligt att i det årliga budgetarbetet, som till största delen äger rum på hösten, beakta alla behov av åtgärder som kan föranledas av arbetsmarknadens utveckling under ett kommande budgetår. Arbetsmarknadens konjunkturmässiga förändringar kan bara i begränsad utsträckning förutses eller planeras. Arbetsmarknadsverkets budget måste därför utformas så att den medger stor flexibilitet i medelsanvändningen utan att statsmakternas möjligheter att styra politikens principiella inriktning eftersätts. I viss mån har detta behov tillgodosetts genom att regeringen har fått disponera en finansfullmakt samt genom att riksdagen på tilläggsbudget har anvisat ytterligare medel. För att verksamheten skall kunna planeras effektivt är det dock angeläget att redan i budgetpropositionen så långt möjligt ge anvisningar om hur oväntade förändringar skall kunna hanteras.

Arbetsmarknadsverket tillämpar sedan budgetåret 1972/73 programbudgetering. Anslagen disponeras i första hand för ändamålsområden. Från denna princip har dock vissa avsteg gjorts. För två av de tre största programmen, nämligen Arbetsmarknadsutbildning och Kontant stöd vid arbetslöshet, finns särskilda arbetsgivaravgifter på tillsammans 0,8% av lönesumman. De båda avgifterna fonderas enligt något olika regler som framgått av redovisningen i det föregående. Avgiften för arbetslöshetsersättning får användas i stort sett enbart för att finansiera två tredjedelar av utgivna kontanta arbetsmarknadsstöd och grundbidrag till arbetslöshetskassor, vilket f. n. innebär att arbetsgivarna bidrar med 50 kr. per arbetslöshetsdag (2/3 av 75 kr.). Därutöver får fonden användas för att täcka viss mindre del av utgivna progressivbidrag. Avgiften för arbetsmarknadsutbildning får å andra sidan disponeras för vilket ändamål som helst inom programmet i fråga och dessutom – numera – för yrkesinriktad rehabilitering.

Reglerna för arbetslöshetsfondens uppbyggnad och användning har på senare år bidragit till att en avsevärd ackumulation av medel har kommit till stånd. F. n. är denna fonds behållning närmare två miljarder kr. En relativt stor behållning är i och för sig väl förenlig med fondens syfte att balansera medlen mellan olika år och att skapa en buffert för plötsliga förändringar av medelsbehovet. Men jag vill erinra om att det till väsentlig del är arbetsmarknadspolitikens uppläggning under senare år som har orsakat att fonden med nuvarande regler har fått en allt större behållning. Arbetsmarknadspolitikerna har under den senaste lågkonjunkturen inriktats på att i första hand motverka uppsägningar, bl. a. med hjälp av stöd till utbildning i företag, och i andra hand på att stödja dem som ändå blivit utan arbete med arbetsmarknadsutbildning, yrkesinriktad rehabilitering, beredskapsarbete eller skyddat arbete. Arbetslöshetsersättningen har utgjort en sista utväg vilken således i stor utsträckning kunnat ersättas av mera konstruktiva insatser, som t. ex. utbildning. Denna uppläggning av arbetsmarknadspolitikerna har varit framgångsrik och bör enligt min mening i sina huvuddrag tillämpas även framgent, även om de olika åtgärdernas utformning i detalj kan behöva anpassas efter nya förutsättningar.

Utgifterna för arbetslöshetsunderstöd består till den helt övervägande delen av medel som betalas till enskilda arbetslösa – antingen via försäkringskassorna som kontant arbetsmarknadsstöd eller också som bidrag till arbetslöshetskassorna för utgivna dagpenningar. Till mindre del består utgifterna av bidrag till arbetslöshetskassornas förvaltning. Utgifterna för arbetsmarknadsutbildning består till drygt hälften av utbildningsbidrag enligt arbetsmarknads-kungörelsen och därutöver av bl. a. skolöverstyrelsens utgifter för AMU-kurser och AMS olika bidrag till arbetsgivare för företagsförlagd utbildning. Beträffande den del av arbetsmarknadsutbildningen som förläggs till det reguljära utbildningsväsendet redovisas utgifterna för att ordna kurser normalt inte under tolfte huvudtiteln. Utgifterna för yrkesinriktad rehabilitering avser till omkring en fjärdedel utbildningsbidrag och i övrigt arbetsmarknadsverkets kostnader för att driva arbetsmarknadsinstituterna samt kostnader för metodutveckling inom området.

Om de båda arbetsgivaravgifterna till arbetslöshetsersättning resp. arbetsmarknadsutbildning skall ersättas av en gemensam avgift bör enligt min mening avgiftens användning bestämmas till viss andel av de olika ersättningar som direkt eller indirekt utgår till enskilda, d. v. s. statens utgifter för utgivna arbetslöshetsersättningar samt utbildningsbidrag enligt arbetsmarknads-kungörelsen vid arbetsmarknadsutbildning eller yrkesinriktad rehabilitering. Utgifter som är förknippade med arbetslöshetskassornas och arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader i samband med arbetslöshetsersättningarna bör dock finansieras på samma sätt som dessa ersättningar. Övriga statliga utgifter bör betalas direkt över statsbudgeten. Därigenom uppnås en ökad budgetmässig flexibilitet utan att några väsentliga styrmöjligheter går förlorade.

Arbetslöshetsersättning och utbildningsbidrag utgår i stor utsträckning till samma personer under olika delar av perioder av arbetslöshet. Det ankommer på arbetsförmedlingen och den enskilde att utifrån gällande riktlinjer för arbetsmarknadspolitiken bedöma hur arbetslöshetstiden skall användas. Åtgärdernas grundläggande syfte är givetvis att varje arbetsökande så fort som möjligt skall kunna få ett lämpligt arbete på den öppna marknaden. Statens merkostnad för att en arbetslös beviljas arbetsmarknadsutbildning eller yrkesinriktad rehabilitering utgörs huvudsakligen av driftkostnader. De senare bör enligt min mening finansieras över anslag på statsbudgeten. Detsamma gäller givetvis den andel av arbetslöshetsersättningarna resp. utbildningsbidragen som inte skall täckas av inflytande arbetsgivaravgifter.

Erfarenheterna av nuvarande fonder visar enligt min mening att en fondering eller motsvarande särredovisning bör avse enbart de medel som har influtit till statskassan i form av arbetsgivaravgifter. Jag finner det inte motiverat att fortsättningsvis via en fond placera statliga anslagsmedel på kapitalmarknaden såsom f. n. sker med medlen för arbetsmarknadsutbildning och yrkesinriktad rehabilitering. Inflytande arbetsgivaravgifter bör kunna disponeras omedelbart för de utgifter som enligt gällande riktlinjer skall täckas av arbetsgivaravgiften. Den ordning som nu tillämpas för arbetslöshetsfonden med fondering efter det att ett års verksamhet har slutredovisats är administrativt besvärlig och gör det svårt för statmakterna att bedöma det aktuella medelsbehovet. Enligt mitt förslag i det följande kan det kassamässiga utfallet av arbetsgivaravgiften och dess förbrukning redovisas fortlöpande.

Den förut nämnda interdepartementala arbetsgruppen diskuterade också möjligheten att finansiera beredskapsarbeten och skyddad sysselsättning över den av arbetsgruppen föreslagna gemensamma fonden. Dessa båda utgiftsområden representerar en stor del av de samlade arbetsmarknadspolitiska utgifterna. De nuvarande arbetsgivaravgifterna på tillsammans 0,8 % av lönesumman skulle täcka en alltför liten del av dessa utgifter för att en arbetsgivarfinansiering över huvud taget skall framstå som meningsfull. Någon höjning av utgående arbetsgivaravgifter är jag inte beredd att föreslå. Jag förordar därför inte nu någon ändring av anslagskonstruktionen för beredskapsarbeten och skyddat arbete utöver vad jag har föreslagit i 1981 års budgetproposition om grunderna för bidragsgivningen till Stiftelsen Samhällsföretag.

Arbetsgruppen föreslog vidare att den sammanslagna fonden också skulle användas för de utgifter som förorsakas av statens lönegarantier vid konkurser. Detta var också innebörden i det principbeslut som riksdagen fattade våren 1980 i samband med sin behandling av kompletteringspropositionen. Jag har emellertid funnit att frågan om lönegarantins finansiering bör beredas ytterligare i särskild ordning. Jag är därför inte beredd att i detta sammanhang föreslå någon ny ordning för finansieringen av statens utgifter för lönegarantin.

Jag förordar med hänvisning till vad jag nu har anfört att de nuvarande arbetsgivaravgifterna för arbetslöshetsersättningarna och arbetsmarknadsutbildningen ersätts av en ny gemensam arbetsgivaravgift till arbetslöshetsersättning och utbildningsbidrag. Den nya arbetsgivaravgiften bör uppgå till 0,8 % av lönesumman för anställda och uppdragstagare, d v s. till samma belopp som summan av de båda nuvarande avgifterna. Inflytande avgifter bör omföras till ett särskilt konto hos riskgäldskontoret och disponeras av riksförsäkringsverket för angivna ändamål. Riksförsäkringsverket bör dessutom disponera en rörlig kredit om 100 milj. kr. hos riksgäldskontoret för att kunna klara tillfälliga svängningar i berörda inkomster och utgifter.

Den av mig föreslagna ordningen medför att de nu gällande lagarna om arbetsgivaravgift till arbetslöshetsförsäkringen och det kontanta arbetsmarknadsstödet samt till arbetsmarknadsutbildningen bör upphävas och ersättas av en ny lag om arbetsgivaravgift till arbetslöshetsersättning och utbildningsbidrag. I övrigt bör följande riktlinjer gälla för användningen av de medel som flyter in från arbetsgivaravgifterna och för finansieringen av de aktuella verksamheterna.

Såväl arbetslöshetsfonden som arbetsmarknadsutbildningsfonden bör lösas upp vid utgången av budgetåret 1980/81. För arbetsmarknadsutbildningsfonden beräknas verksamheten under innevarande budgetår komma att medföra ett ytterligare medelsbehov om ca 600 milj. kr. när samtliga utgifter har debiterats. Medelsbehovet avser till övervägande del skolöverstyrelsens utgifter för AMU-kurser. 600 milj. kr. av arbetslöshetsfondens behållning bör därför föras över till anslaget till arbetsmarknadsutbildning, så att detta behov kan regleras. I övrigt bör arbetslöshetsfondens behållning den 1 juli 1981 få tillgodoföras det konto hos riksgäldskontoret med vilket, enligt vad jag nyss har förordat, skall vara förenat en rörlig kredit.

Mot bakgrund av utvecklingen under senare år bedömer jag att en arbetsgivaravgift på 0,8 % av avgiftsunderlaget under ett normalår räcker till att finansiera omkring hälften av summan av utgifterna för arbetslöshetsersättning och utbildningsbidrag. Detta talar enligt min mening för att den andel av dessa utgifter som skall täckas av avgiftsmedel i fortsättning- en bestäms till ungefär hälften. Med tanke på att arbetslöshetsfonden f. n. har relativt stor behållning förordar jag att den andel av ifrågavarande utgifter som skall täckas av avgiftsmedel bestäms till 55 %. Det framstår inte som motiverat att utforma reglerna för arbetsgivaravgiftens användning så att en ytterligare ackumulering av medel kan väntas uppstå på längre sikt vid en normal arbetsmarknadsutveckling. Skulle utgifterna öka kraftigt under de närmaste åren måste avgiftens storlek och/eller den andel av utgifterna som skall bekostas via avgiften omprövas. Regeringen bör vara beredd att vid behov återkomma till riksdagen i dessa frågor liksom till frågan om den rörliga kreditens storlek. Jag förordar således att inflytande arbetsgivaravgifter liksom arbetslöshetsfondens behållning får tillgo-

doföras ett konto hos riksgäldskontoret vilket får användas för att täcka 55 % av kostnaderna för statsbidragen till arbetslöshetskassorna, det kontanta arbetsmarknadsstödet, utbildningsbidragen samt arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader för arbetslöshetsersättning.

Riksförsäkringsverket bör få disponera ifrågavarande konto för överföring till AMS resp. de allmänna försäkringskassorna av de belopp som behövs för ifrågavarande utgifter.

För den del av utgifterna som inte skall täckas av avgiftsmedel bör ett särskilt reservationsanslag anvisas. För att undvika eventuella överskridanden av detta anslag bör riksförsäkringsverket likaledes kunna disponera den rörliga kredit hos riksgäldskontoret som jag tidigare har förordat. Riksförsäkringsverket bör instrueras att vid varje tillfälle när avgiftsmedel tas i anspråk också göra utbetalning från reservationsanslaget. AMS skall liksom hittills svara för utbetalningen av statsbidrag till de erkända arbetslöshetskassorna, medan försäkringskassorna liksom hittills betalar ut kontant arbetsmarknadsstöd och utbildningsbidrag. Det bör ankomma på riksförsäkringsverket att fortlöpande för varje budgetår redovisa inkomster, utgifter och den kassamässiga behållningen för såväl arbetsgivaravgiften som anslaget. Denna kassamässiga redovisning, som behövs för att statmakterna fortlöpande skall kunna bedöma det aktuella medelsbehovet, torde till stor del få baseras på preliminära in- och utbetalningar.

I årets budgetproposition har regeringen begärt ett obetecknat anslag av 2 195 182 000 kr. för bidrag till arbetsmarknadsutbildning, ett obetecknat anslag av 587 400 000 kr. för bidrag till yrkesinriktad rehabilitering samt ett förslagsanslag av 1 522 527 000 kr. för kontant stöd vid arbetslöshet. Totalt har således 4 305 109 000 kr. beräknats för ifrågavarande ändamål. Förslagen i budgetpropositionen bygger på ett beräknat medelsbehov av 1 378,5 milj. kr. för skolöverstyrelsens utgifter för AMU-kurser, 272,9 milj. kr. för AMS bidrag till företagsutbildning m. fl. utgifter samt 420,4 milj. kr. för arbetsmarknadsinstituterna m. m. Om de sistnämnda utgiftsändamålen räknas bort återstår 2 233,3 milj. kr. för statens andel av utgifterna för kontant arbetsmarknadsstöd, bidrag till arbetslöshetskassor och utbildningsbidrag.

Vad jag nu har anfört motiverar enligt min mening att anslagskonstruktionen ändras för såväl arbetsmarknadsutbildningen och den yrkesinriktade rehabiliteringen som det kontanta stödet vid arbetslöshet. De av AMS och SÖ disponerade anslagen bör – till skillnad från vad som har föreslagits i årets budgetproposition – föras upp med belopp som avser enbart de utgifter som inte till någon del skall bekostas med arbetsgivaravgiftsmedel. Anslaget B2. Bidrag till arbetsmarknadsutbildning bör ersättas av ett anslag benämnt *Arbetsmarknadsutbildning*, vilket bör föras upp med ett belopp av 1 651 400 000 kr. Anslaget C5. Bidrag till yrkesinriktad rehabilitering bör benämnas *Yrkesinriktad rehabilitering* och föras upp med 420 400 000 kr.

Jag förordar vidare att riksförsäkringsverket får disponera ett särskilt reservationsanslag benämnt *Bidrag till utbildningsbidrag och arbetslöshetsersättning* för att bestrida den del av utgifterna för ifrågavarande ändamål som inte enligt vad jag nyss har sagt skall bekostas med arbetsgivaravgiftsmedel. Anslaget bör föras upp på statsbudgeten med ett belopp av 2 233 300 000 kr.

AMS har i skrivelse den 30 januari 1981 anmält att medelsbehovet för arbetsmarknadsutbildning under budgetåret 1981/82 beräknas överstiga vad som förutsågs i årets budgetproposition. Denna fråga bereds f. n. i regeringskansliet.

4 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

dels att antaga inom arbetsmarknadsdepartementet upprättat förslag till

1. lag om arbetsgivaravgift till arbetslöshetsersättning och utbildningsbidrag,

dels att

2. godkänna de av mig förordade riktlinjerna för finansieringen av arbetslöshetsförsäkringen, det kontanta arbetsmarknadsstödet, arbetsmarknadsutbildningen och den yrkesinriktade rehabiliteringen,
3. godkänna de av mig förordade grunderna för användning av behållningen på arbetslöshetsfonden och arbetsmarknadsutbildningsfonden,
4. medge att riksförsäkringsverket får disponera en rörlig kredit i riksgäldskontoret om högst 100 000 000 kr. för de ändamål som jag har angett i det föregående,
5. till *Bidrag till arbetslöshetsersättning och utbildningsbidrag* för budgetåret 1981/82 under tolfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 2 233 300 000 kr.,
6. till *Arbetsmarknadsutbildning* för budgetåret 1981/82 under tolfte huvudtiteln anvisa ett anslag av 1 651 400 000 kr.,
7. till *Yrkesinriktad rehabilitering* för budgetåret 1981/82 under tolfte huvudtiteln anvisa ett anslag av 420 400 000 kr.
8. återkalla anslaget *Bidrag till arbetsmarknadsutbildning*, förslagsanslaget *Kontant arbetsmarknadsstöd* och anslaget *Bidrag till yrkesinriktad rehabilitering* för budgetåret 1981/82 under tolfte huvudtiteln som föreslås i prop. 1980/81: 100 bil. 15.

Det under 1 angivna förslaget kan anses vara av sådan beskaffenhet att lagrådets hörande inte är erforderligt.

5 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga de förslag som föredraganden har lagt fram.

